

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Η Πολυπλοκότητα μιας Δυναμικής Αλληλεπίδρασης

Γνωρίζετε ότι η **Διεθνής Ημέρα της Οικογένειας** καθιερώθηκε το 1993 με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και εορτάζεται κάθε χρόνο στις 15 Μαΐου; Ο ετήσιος αυτός εορτασμός αντανάκλα τη σπουδαιότητα που αποδίδει η διεθνής κοινότητα στην οικογένεια ως βασικό κύτταρο της κοινωνίας.

«Η οικογένεια είναι η **βασική μονάδα** της ανάπτυξης και της εμπειρίας, της εκπλήρωσης ή της αποτυχίας. Είναι επίσης η βασική μονάδα της ασθένειας και της υγείας», N. Ackerman, 1937. Η οικογένεια είναι η βιολογική-κοινωνική-ψυχολογική ομάδα, συνδεδεμένη με στενούς δεσμούς αλλά και συμφέροντα. Κάθε οικογένεια είναι ένα σύστημα, δηλαδή το άθροισμα των μερών της, συν τις διασυνδέσεις τους. Οι σκοποί της οικογένειας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Εξασφάλιση των υλικών προϋποθέσεων για την επιβίωση και ανάπτυξη των μελών της, καθώς και προστασία από τους κινδύνους
- Παροχή φροντίδας και αισθήματος συνοχής
- Ευόδωση της διαμόρφωσης προσωπικής ταυτότητας, αυτονομίας και ακεραιότητας, για το κάθε μέλος και ενθάρρυνση της δημιουργικότητας του
- Παροχή κατάλληλου πλαισίου για την ωρίμανση των παιδιών και την προαγωγή της κοινωνικοποίησής τους

Ο **σκοπός** της ύπαρξης της οικογένειας αναθεωρείται κι αυτό οδηγεί σε ανακατατάξεις, όσον αφορά στους ρόλους και στους κανόνες συμπεριφοράς. Γίνεται κατανοητός μόνο **σε συνάρτηση** με τους σκοπούς ενός **κοινωνικού συνόλου**. Σε περιόδους κοινωνικών ανακατατάξεων δημιουργείται ανακολουθία σε όλα τα επίπεδα και στη σχέση μεταξύ οικογένειας και κοινωνικού συνόλου. Κάθε φορά που η κοινωνία αλλάζει πολιτικά, πολιτισμικά, οικονομικά, αλλάζει και η ταυτότητα της οικογένειας -ως υποσύστημά της-, αλλάζουν τα ιδανικά της αγωγής και ο τρόπος άσκησης της. Τότε η οικογένεια για να επιβιώσει χρειάζεται να έχει **ευέλικτα όρια** ώστε να προστατεύει τη συνοχή της αλλά να συμπορεύεται με το κοινωνικό περιβάλλον.

Καθοριστικό ρόλο στην λειτουργικότητα της οικογένειας έχουν τα εξής χαρακτηριστικά της:

- Διευκρίνιση ορίων που διαχωρίζουν τόσο τα μέλη της οικογένειας (γονείς-παιδιά) όσο και την οικογένεια από τα εξωτερικά συστήματα που την περιβάλλουν.
- Συμφωνία πάνω στους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία της οικογένειας
- Αμοιβαία αποδοχή ιεραρχίας δηλαδή διάταξης των μελών ανάλογα με τους ρόλους, τις ευθύνες κλπ.

Κάθε συμπεριφορά φυσιολογική ή παθολογική, είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας επικοινωνίας σε κάποιο κοινωνικό πλαίσιο, που συνιστά ταυτόχρονα και σύστημα επικοινωνίας.

Η επικοινωνία στην οικογένεια είναι το μεγάλο ζητούμενο, εφόσον είναι το μέσο για την λειτουργικότητα των χαρακτηριστικών της και την επίτευξη των στόχων της. Πολύ συχνά οι δυσκολίες στην επικοινωνία οδηγούν σε προβλήματα συμπεριφοράς, αποτελούν τροχοπέδη στην εξέλιξη, των μελών αλλά και της ίδιας της οικογένειας ως ξεχωριστό σύστημα, με ταυτότητα, ρόλο και θέση στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Η **επικοινωνία** αν και θεωρείται τόσο απλή, αυτονόητη, κατανοητή, είναι εξαιρετικά πολύ-επίπεδη και δυναμική διαδικασία.

Δεν υπάρχουν απλά μηνύματα στην ανθρώπινη επικοινωνία. Είμαστε πάντοτε πομποί και δέκτες πολλαπλών μηνυμάτων λεκτικών και εξωλεκτικών που το καθένα τους προσδιορίζει ή τροποποιεί το άλλο. Το μήνυμα δεν είναι μόνο νόημα αλλά και επίδραση στη συμπεριφορά. Κάθε συμπεριφορά είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας επικοινωνίας σε κάποιο κοινωνικό πλαίσιο.

Συχνά η υγεία και οι στόχοι της οικογένειας αναστέλλονται, από συμπεριφορές που δημιουργούν δυσάρεστα συναισθήματα και αποτελούν τροχοπέδη στην εξελικτική της πορεία. Αυτές τις συμπεριφορές αν τις τοποθετήσουμε σε επίπεδο οικογενειακού συστήματος κι όχι ατόμου, αποτρέπουμε την στοχοποίηση και την ενοχή.

Φωτίζοντας όλα τα μέλη της οικογένειας (ως θέση, ρόλο, σχέση) προσπαθούμε να κατανοήσουμε συμπεριφορές, μοντέλα ρόλων και τρόπους επικοινωνίας. Κινητοποιούμε, ενδυναμώνουμε όλα τα μέλη να αναβιώσουν τον τρόπο που λειτουργούν κι αυτό που τους δυσκολεύει και να ενεργοποιήσουν τις δυνάμεις τους.

Η «**θεραπεία**» οικογένειας βασισμένη στο συστημικό τρόπο σκέψης. Είναι μια μορφή ψυχοθεραπείας, στην οποία συμμετέχει όλη η οικογένεια και εργάζεται για την ανάπτυξη της. Η παρέμβαση συντελείται κυρίως στον κύκλο των συμπεριφορών που συντηρούν το σύμπτωμα. Στο χώρο που δημιουργήθηκε το σύμπτωμα, -την οικογένεια- σε αυτό το χώρο με τις ανάλογες διεργασίες μπορεί να αναπλασιωθεί.

Μέσα από τη θεραπεία της η οικογένεια αποκτά «**αυτογνωσία**», είναι σε θέση να σχετίζεται με σαφή μηνύματα, να ικανοποιεί τις ανάγκες και τις επιθυμίες της. Αξιοποιεί την ικανότητα να μεταμορφώνεται, να αποσταθεροποιείται, να αντέχει, να συντηρείται, να αφομοιώνει, να συμπορεύεται και να διαφοροποιείται. Ενεργοποιεί τεχνικές που την κάνουν τόσο ευέλικτη όσο και σταθερή τόσο σύγχρονη όσο και παραδοσιακή, τόσο όμοια όσο και μοναδική.

*Πηγή: Ομώνυμο άρθρο της Σοφία Γρέγου, Κοινωνικής Λειτουργού, (Συνεργάτη του Κέντρου Παιδιού και Εφήβου), ανασύρθηκε 26-10-2016 στο <http://www.kpechios.gr/index.php/ti-kanoume/scientific-work/articles/390-family-therapy-article>